

סוף זמן קר"ש

עש"ק וירא

9:21

עש"ק חיי 9:25

מאן דלא קרי קר"ש בעגותיה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(וזה"ל בלק קפ"ו)

ממעיינות התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקהל יטב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת וירא

מו"ס סוטה לח. עד מ.

פרשת חיי

מו"ס סוטה מ: עד מוב.

בלמוד מ"ס סוטה רואים כח היצר
לחיות לרב עבירה, ובדרך הטבע א'
אשר לחובב, ואך ורק כח קדושת
למוד התורה אפשר לנצח נסיונות
הקשים, ואז יש תקוה להשאר יחודי כשר.
דברי רבי שלמה בחזקת מ"ס סוטה

י"ד מרחשון תשע"א

וירא

שנה י"ג גליון ה' (תקפ"ז)

י אנשים מן העיר

אם יש בתוך העיר, פי' רמב"ן אפי' אינו מהעיר אלא אורחיה בתוך
העיר, יראה אברהם רצה להציל לוט וחשבו לוט ואשתו וב' בנותיו שבבית וב'
חנינו לוקחי ב' בנותיו שבחוץ הרי שמנה מדרי העיר ועכשיו ב' מלאכים
שחשב אברהם שהם אנשים השקיפו על פני סדום ואברהם בסעדם אצלו
החזירים למוטב ע"כ חשבם לדקדוקים ויהי' נמצאים שם עשרה צדיקים בתוך
העיר לפי דעתו.

תורת משה

גדול המצווה ועושה

וירא אליו ד' בלואי ממזר. וכתב רש"י ז"ל הוא שנתן לו עצה על
המילה לפיכך נגלה עליו בחלקו. וכבר תמזו המפורשים וכי אברהם חלילה
נטל עצה אם לקיים מצות הקב"ה אם לא והלא אפילו לשחות את בן יחידו
רצה לקיים מצות בוראו כשנמחה. ונראה לפרש עפ"י מה שהקשו המפורשים
דאברהם שקיים כל התורה עד שלא נצטוו ואפילו עירובי תבשילין קיים,
א"כ למה לא קיים גם מצות מילה עד שלא נצטוו, ותירצו דבשלמא שאר

מצות קיים כשהוא אינו מצווה דאם יחזור
ויצווה הקב"ה במצווה זו יחזור ויקיימנה,
אבל במצות מילה אם לא יקיים אותה עד
שלא נצטווה א"כ כשיצווה הקב"ה במצווה
זו שוב לא יהי' יכול לקיים מצווה זו וגדול
המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה
ועושה לכך המתין במצווה זו עד שיצוה
אותו הקב"ה עכ"ל. ולפי"ז י"ל דאברהם
אבינו ע"ה עד שלא נצטווה במצות מילה
הי' מתייעץ עם ענר אשכול וממזר אם
ימול את עצמו קודם שנצטווה אם לא, ונתן
לו ממזר עצה זו שלא ימול את עצמו קודם
שנצטווה כדי שאם יצווה הקב"ה למול את
עצמו יהי' יכול לקיים מצווה זו כמצווה
ועושה. ונמצא דממזר הוא שנתן לו עצה
על המילה זו שנצטווה בה, שאילמלא
ממזר הי' מל את עצמו קודם שנצטווה
ושוב לא הי' יכול למול את עצמו אחר
שנצטווה מפי הקב"ה. וחש"כ רש"י הוא
שנתן לו עצה על המילה פי' דע"י ענת
ממזר שלא למול בלי ציווי יכול למול את
עצמו עכשיו כשנצטווה, לפיכך נגלה עליו הקב"ה בחלקו.

גדולה הכנסת אורחים

אל נא תעבור מעל עבדך. ואיתא במסכת שבת מכאן שגדולה הכנסת
אורחים מהקבלת פני שכניה. מקשין העולם דמנין ידע אברהם מעצמו
שגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכניה עד שהניח את השכינה ורץ
לקראת האורחים. ונראה דאברהם למד את הדבר מזה שהוציא הקב"ה את
החמה מנרתיקה כדי שלא להטריחו באורחים, ואם איתא דקבלת פני
השכינה עדיפא מהכנסת אורחים, למה לו להוציא חמה, הלא עמד הקב"ה
אצלו ובדואר לא יניח את השכינה וילך להכניס האורחים, אלא ראהו מכאן
דבשעה שיבאו אליו אורחים מחויב לעזוב קבלת פני השכינה ולהכניס
האורחים אצלו.

מדכתבה תורה

מהוי שלש סאים קמח סלת. ובגמרא הוא אמר קמח והיא אמרה
סלת, מכאן שהאשה עיניה צרה באורחים. והוקשה מפורסמת, דהא אדרכה
אם שרה אמרה להביא סלת הרי מוכח שאין עיניה צרה באורחים דהא סלת

חשוב ביותר. ונראה עפ"י משל, הארי אמר פעם לגוריו אריות הקטנים בנים
שלו, תדעו שאחם הגבורים הגדולים שבעולם וכל הבירות מתייראים מכם.
פעם הלכו האריות הקטנים לפלטין אחד, וראו ציור גדול על הכותל אך
ששמשון הגבור עומד והורג את הארי בדיו ושסעוהו כשסע הגדי. ברחו
בהלה לאביהם הארי ואמרו לו, אתה אמרת לנו שאנחנו הגבורים, ושם
ראינו ציור אך שאדם אחד עומד והורג ארי כמו דיו. השיב להם אביהם,
אדרבה, מזה גופא נודע גדול גבורתו, שאם אנשים מציינים ציור מיוחד
האין שאדם הורג ארי, הרי זו מוכיח שדבר זה הוא חידוש ופלא ואיך רק
פעם אחת בעולם והוא שלא כדרך הטבע, דאם היה זה דבר טבעי, לא היו
מציינים אותו בציור. ובהו יובנו אמרם ד"ל, דכיון שכתוב בתורה ששרה היתה
צדיקה ונדיבת לב עד שאמרה ליתן לאורחים סלת, הרי זה ראהו שסתם
אשה עיניה צרה באורחים, ושרה התנהגה שלא כטבע העולם.

הבעש"ט הקדוש ז"ע

בעידן ריתחא

השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה. יש להבין למה הוזקק הכתוב
לומר שאז יצא השמש על הארץ וי"ל דהנה אף שלוט לא חטא כאנשי סדום,
מ"מ גם הוא היה לו עון, דהואיל ואותו יום
מנוחו שופט עליהם כמו שהביא רש"י, היה לו
להוכיח אותם שישפרו את מעשיהם. ברם
מצות תוכחה היא עשה של הוכח תוכיח את
עמיתך, ואין עונשין על ביטול מצות עשה.
אולם אמרו חז"ל במנחות דבעידן ריתחא
מענישין אף אעשה. והנה איתא בברכות
דבשעה שהתחמה יוצאת והמלכים משתחווים
לה ועובדין אותה, אז הקב"ה כועס. וזה
שאמר הכתוב, השמש יצא על הארץ, וא"כ
היה אז זמן ריתחא וגם לוט היה צריך להינשע
עם אנשי סדום, אלא שאז כבר בא לוט
צוערה, ולכן ניצל ולא נכלה עמוהם. ומהאי
טעמא אמר הכתוב לעיל, וכמו השחר עלה
ויראיו המלאכים בלוט וגו', שמהרהורו לצאת
משם בטרם יצא השמש כדי שיינצל.

פי' הרש"ע, שבת דף כ"ה

היום דייקא

ויקרא אברהם שם המקום וגו' בהר ה'
יירא. יש לפרש, דאיתא בעבודתו זרה דכל

מקום שיש הר גבוה ובעדו עבדו שם הגוים ע"ז. והנה אמרו רז"ל דהר
המוריה היה בקעה, והקב"ה עשאו קודם העקידה להר גבוה. וזה שאמר
הכתוב, ויקרא אברהם שם המקום ההוא ד' יירא, וקשה הא עבדו שם ע"ז,
ועל זה מתרץ הפסוק אשר יאמר היום בהר ד', דהיום דווקא נעשה הר ולא
קודם לכן, שהיום דייקא נעשה הר, אבל קודם לכן היה בקעה ולא נעבד שם
ע"ז מעולם.

חזקת התורה

עשאה חשובים

ואנכי עפר ואפר. אמרו חז"ל בחולין דבשכר שאמר אברהם ואנכי עפר
ואפר זכו בניו לשתי מצות, "אפר" הפרה "ועפר" סוטה. והדבר יובן על פי
משל לאיש עני שבא למשעה שעשה חבירו, ובגלל עניונו שלו לא רצה
לשבת בראש השולחן אף שחבירו הפציר בו לעלות שמה, אלא ישב בסוף
השולחן אצל הפתח. מה עשה חבירו, הושיב את כל האנשים החשובים
שבאו להסעודה אצל עני זה, ונמצא שהמקום ההוא נעשה מקום החשוב
ביתו, וממילא נתכבד העני בכבוד רב. וכמו כן, כיון שאמר אברהם ואנכי
עפר ואפר, עשה הקב"ה ששני דברים האלה יהיו דברים חשובים, ומכיון
שנשמל בהם אברהם, הרי נתעלה בכך לדגרת קדושת מצות השי"ת.

המדרש מנחם זצ"ל

איסור עבודה זרה במחזור

בפסוק יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו' פירש"י כסבור
שהם ערביים שמשתחוים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס
עבודה זרה לביתו וכי'.
והק' הכלי יקר וכי' מפני שטוים שקלקלו לא יכנסו שום אבק
לביתו ולמה יכניס אור השמש לביתו והלא יש הרבה שנובדים
לשמש, אלא שמ"מ אינה נאסרת כך קרקע עולם אינה נאסרת, וכן
איתא בגמ' סנהדרין (מ"ז ע"ב) דעבודת כוכבים במחזור לא מיתסרי
דכתי' אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם על ההרים הרמים, על
ההרים אלהיהם ולא ההרים אלהיהם, לכן היה שקרקע עולם והשמש
אינן נאסרין משום נעבד.

ובישיבת משה הסביר שלכן כת' רש"י שהשתחוו לאבק רגליהם
ולא כת' שהם משתחוין לאבק ותו לא, דבמקם לשונן כיוון ליישב
קושיא הג"ל דנהי שקרקע עולם אינה נאסרת אבל אחר שדבק
האבק ברגליו הוי תלוש ואז נעבד ואסור בהנאה, וע"כ הקפיד
אברהם אבינו לא להכניס לביתו.

ועד"ז מבאר הגאון ר' העשיל בתנוכת התורה מש"כ במד"ר (פ')
ויחז' בשעה שבא הקב"ה ליתן את התורה על הר סיני היו ההרים
רצים ומדוינים אלו עם אלו וכו' אמר הקב"ה למה תרצדון הרים וגו'
כולכם רצים — ואיתא בגמ' ע"ז (מ"ה ע"ב) דאמר ר"ע כל מקום
שאתה מוצא הר גבוה וגבעה וכו' דע שיש שם עבודת כוכבים, אבל
מ"מ אתם לא נאסרין כיון שאתם הרים והיו מחוברים ואינו אסור משום
נעבד, שוב אמר אבל כולכם גבנינים על כולכם נעשה עכרים על
ראשיכם וכו' פי' שכיון שאתם רצים ומדוינים הרי אתם תלושין
ונאסרתם משום נעבד.

בתוס' במס' ע"ז (מ"ה) הביא קושיא הירושלמי (פ"ט ה"ה) בית
הבחירה איכן נבנה, ופי' הפני משה דהוי על הר המוריה וכל הר
נעבד ע"ז וקו"ל דנעבד בחבור אסור לגבוה, ומשני על פי בנאי
דכתי' ויעל דוד דכבר גד אשר דיבר ביד ה'.

והק' במנחת חנוך (לבעל המרחשת) שאין נביא רשאי לחדש
דבר הלכה לדורות, ובנין בית הבחירה הוא בית עולמים, וכן מבאר
ברמב"ם (פ"ט מהל' יסודות) שלא יתכן היתר ע"פ נביא אלא לשעה.
ובישיבת משה הק' ג"כ קו' הג"ל ות' שצ"ל דהדיבור לא היה שמונת
לבנות הבהמיק א"פ שנעבד אלא שבאמת מעולם לא נעבד ע"ז
אצל הר המוריה, וכבר תירצו כן הרמב"ן והר"ן (במס' ע"ז) ותו לק"מ.
ועפ"ז מפרש ביש"מ מש"כ אל אחד ההרים אשר אמר אליך,
ומה שאמר אל אחד ההרים משמע המיוחד שבהרים וק' הא אסור
משום נעבד לגבוה וע"ז ת"י אשר אמר אליך היינו ע"פ הדיבור כתי'
הירושלמי וע"כ מותר לבנות שם בהמ"ק.

בתושי' חת"ס בשם ר' נתן אדלער, ועוד, תי' קו' הירושלמי,
עפ"ימש"כ במדרש תנחומא ע"ה יורא את המקום מרחוק, והאין
נראה מרחוק שמתחילה היה מקום עמוק וכיון שאמר הקב"ה לשרות
שכינתו עליו ולעשות מקדש אמר אברהם אבינו אין דרך מלך לשכון
בעמק אלא במקום גבוה, מיד רמז הקב"ה לסביבות העמק שיתקבצו
ההרים מקום אחד לעשות מקום השכינה לפיכך נקרא המוריה
שמירתו של הקב"ה נעשה הר, וא"כ עד תפלתו של אברהם אבינו
לא נעבד כיון שלא היה הר וכשנעשה הר כבר ניתנה הארץ לאברהם
אבינו ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, והיה יכולים לבנות שם
בהמ"ק.

אמנם ביש"מ משה כת' שבימי אברהם עדיין לא נבחר הר
המוריה להר ה' רק יעקב אבינו שאמר 'אין זה כי אם בית אלקים'
וכונתו היה שזה זה לא נעבד מעולם וע"כ אין שאלה משום נעבד
והוא בחרו לבית אלקים ונמצא שאף שעבדו ע"ז אח"כ שוב לא נאסר
דהוי כבא בגבולו וכו' ועוד שכיון שנבחר לה' אין אדם אוסר דבר
שאינו שלו.

נחבא אל הכלים

הרה"ק רבי שלום מקאמינקא (ראה אודותיו ותולדותיו בגליון י"ז) היה עובד את אלקיו בהסתרה ובמקום גדולתו שם היתה הסתרתו, כי כל ימיו היה צנוע ונחבא אל הכלים, ולא רצה לחבר ספרים או להתנהג באדמו"רות, והשתדל בכל עוז להסתתר מעיני אדם שלא יכירו את מעשיו, ולא ידעו מעצם קדושתו.

באמת הוא בא לידי החלטה זו עוד בימי עלומיו, וככה הוא ההשתלשלות: לאחר חתונתו התחיל לחשוב מחשבות האיד ובמה להתפרנס, ובין ההצעות השונות שהציע לעצמו, עלה בדעתו ג"כ שיחבר ספרים, ועי"ז יוכל לכלכל את אנשי ביתו, אבל תיכף דחה הצעה זו באמרו: וכי אלמד כל ימי בשביל ריוח ממון?! האם לימוד כזה מיקרי תורה לשמה?! ובחשבו מחשבות אלו וכיוצא אמר בפה מלא: "הנני בטוח בבטחון גמור שלא ישאר ממני אפילו דף אחד של שמות!". אח"כ עלה בדעתו להיות מנהיג עדה של חסידים, ובדרך זה יוכל למשוך את פרנסתו, אבל גם הצעה זו דחה מפניו באמרו: "ח"ו! אני לא אהיה רבי בשביל פרנסה..."

וכאשר החליט אז, כי קיים בעצמו כל ימיו, כי לא הדפיס שום ספר, על אף שהיו בביתו תיבות גדולות מלאות בכתבי יד, חידושים נפלאים בכל מקצועות התורה, וכמו כן לא התנהג באדמו"רות אף לאחר פטירת רבותיו, כאשר הרבה מבין תלמידיו הפצירו בו שיקבל עליו את כתר האדמו"רות. (אוהב שלום פרק ט', בשם האדמו"ר מסטיטשין זצ"ל).

ובספר **אדמו"ר בעלז** (ח"א דף ר"ג) מביא בשם אחד מממשיכי הרה"ק, כי תמיד ביקש מאת ה' שכל מי שיוודע מדברי תורה שאמר, ישכח אותם, **ובקונטרס כתי"י** כתוב, שהרה"ק אמר פעם: יודע אני היטב איזה חיבורים יתחברו קודם ביאת המשיח, ואיני רוצה להיות מונח עממה יחד בארון הספרים...

בקי בנגלה ובנסתר

עוד סיפר הרה"ק מסטיטשין זצ"ל אודות דרכו של הרה"ק להיות נסתר מעיני בני אדם: ביומא דהילולא של הרה"ק **מראפשיץ זצ"ל** היה דרכם של תלמידיו לבוא ולהתאסף בלאנצוט על קברו של רבם זצ"ל, ולערך סעודת הילולא כנהוג. פעם אחת כשבא לשם הרה"ק זצ"ל בין שאר התלמידים, היה שם ג"כ הרה"ק **רבי משה מראזוואדוב זצ"ל** והוא היה אז כבן י"ד, ונפשו חשקה מאד להכיר את הרה"ק מקאמינקא זצ"ל, כי הרבה שמע אודותיו, אבל לא ראהו מעולם ולא ידע מי הוא, ויהי בחפשו אחריו, ניגש אל אברך אחד - ובמקרה היה זה הרה"ק בעצמו - ושאלו: היכולים אתם להראות לי מי הוא הרב מקאמינקא?

בודאי! - ענהו האברך, והראהו באצבע על איש אחד זקן ונשוא פנים, ואמר: זהו הרב שהנכם מבקשים. הרב מראזוואדוב בשמעו זאת, הבין מיד שהאיש משחק בו, כי ידע שהרב מקאמינקא הנהו איש צעיר לימים, ולא יאות לו תואר האיש ההוא, ובאשר ששמע וידע מכבר אשר דרכו של הרב מקאמינקא לנהוג לפעמים בדרך הזה, הבין בחמתו כי האברך העומד לפניו אינו

הילולא דצדיקא

הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זצ"ל
כ"ה ששון

אחר מאשר הרב מקאמינקא בעצמו... פנה הרה"ק מראזוואדוב אל האברך ואמר: "אויב אזוי, ווייס איך שוין..."

הפטיר לו הרב מקאמינקא בבת שחוק וקראו: "דו גנב יונג..." כי ראהו שהרב מראזוואדוב מבין דרכי התנהגותו.

בתוך השיחה ששוחחו יחדיו, ביקש הרה"ק מראזוואדוב זצ"ל את הרב מקאמינקא שיגיד לפניו איזה פלפול שחידש, הרב מקאמינקא נעתר לבקשתו ואמר לו פלפול עמוק מאוד, עד שהרה"ק מראזוואדוב הרגיש כאבים בראשו מחמת התאמצותו לירד לסוף דעתו, ובדרך חזרה מלאנצוט חזר הרה"ק מראזוואדוב את הפלפול, עם אחיו הרה"ק **בעל אמרי נועם זצ"ל**.

מעשה דומה לזה היה לו להרב מקאמינקא עם גאון אחר, שרצה לדעת מי הוא האיש השוחח עמו, והרב מקאמינקא לא רצה לגלות לו, מה עשה הגאון הלו? התחיל לומר מאמר מתיקוני זוהר, ובמכוון שינה קצת מלשון התיקונים, הרב מקאמינקא שמעו אותו משנה הלשון, קפץ ממקומו ואמר: לא כן כתוב שם, כי אם וכו', כשמוע הגאון כן, נענה בחיוך ואמר: הנה עתה ידעתי כי גדול האיש המדבר עמי, ואמנם כן, שאתם הנכם הרב מקאמינקא...

מגלה טפח מעבודתו בקדוש

לפעמים היה מגלה את דרך ההצנע-לכת שלו באימרה קצרה ועמוקה עד למאד, דבר זה היה פעם בעת שישב בסעודה, פנה אל איש אחד ואמר לו: תדע שאני שרוי בתענית כעת, ומה שאני אוכל, זה רק בשביל שאתה לא תראה שאני מתענה...

שוב היה מעשה אשר גילה - בהכרח - פרט אחד מדרכי עבודתו הנסתרה: פעם באת אשה אחת אליו בקול לילה, שיתפלל הצדיק על בעלה הרוקק דם, שישלחו לו מהרה רפואה מן השמים, ובעת שבאה האשה אליו מצאה אותו כשהוא משחק עם בני משפחתו משחק דא"ס הנקרא "דאמקיס", ולא הראה לה תשומת לב מיוחדת רק המשיך לשחק, האשה לא הבינה - כנראה - את דרכי עבודתו, והפצירה בו הרבה שיאזין אליה וירחם על בעלה, בלית ברירה הפליט מפיו דברים אלו: מה אתה רוצה, הרי אתה רואה איך שאני משחק "דא"ס", (דבוח המשחק התפלל על הרוקק דם). (אוהב שלום, בשם הרה"ק מפאקשעוויץ ז"ל).

עובד ה' ביום ובלילה

מנהג טוב נהג בעצמו הרה"ק מקאמינקא זצ"ל, שכאשר היה מתעורר באמצע השינה, לא היה חוזר

לשכב, רק התגבר כארי לעבוד את עבודת הבורא, ואף אם התעורר בתחלת הלילה היה נוהג לעשות כן. ויהי בעת היותו בראפשיץ קרא פעם לחביריו, וסיפר להם שעתה קשה עליו הדבר, ומבקשם שיתירו לו את הדבר, כי מאחר שנהג כן כמה שנים יש לו דין של נדר שצריך התרה. הם הסכימו לדברו, והתירו לו את נדרו, וביקשו ממנו עבור זה - כאשר היה נהוג בין החסידים - שיתן להם יי"ש לשנות "לחיים", הוא מילא בקשתם בתשואות כן.

אבל מה נשתוממו חביריו בראותם אותו בחצות הלילה, והנה הוא בא לביהמ"ד כבכל לילה, ומתחיל ללמוד את שעוריו, כאילו לא היה כלום, נגשו אליו ושאלוהו: הרי אמרתם שקשה לכם הדבר, ומדוע באתם עתה? ענה להם: לא רציתי להתיר את נדרי בשביל שלא אתנהג מעתה בדרכי הזה, אלא מאחר שהדבר היה עלי כנדר, לא הרגשתי בעצמי כאילו אני עושה דבר מרצוני, דהרי חייב אנכי לקיים את נדרי, אבל מאחר שהתרת את נדרי, ואין אני חייב תו לקום, אפשר לי בקל להמשיך את דרכי, כי עתה אני מרגיש שאני עובד את בוראי מרצוני. (שארית ברוך ח"ב, דף ט"ו אות פ"ד).

אוהב את בעלי שמה ושונא העצבני

דרכו בקדוש היה לבדוק בפסח את המצות טרם אכלם, דהיינו שלקח כל מצה ומצה בידיו הקדושות, ומביט בהם, לידע ולהרגיש מי היה המגולל מצה זו ומה מעשהו, ועל כל מצה שנשאה חן בעיניו, אמר: צדיק! והניחה על השלחן לאכלה, ואם בעל מצה לא היה מתנהג כשורה, קרא להמצה: רשע! והניחה על הצד שלא יבוא לאכלה.

מובן, שדבר זה כשלעצמו היה די לעורר התפעלות יתירה אצל הנוכחים שם, אשר ראו במו עיניהם רוח קדשו של הרה"ק, היודע ומכיר את כח הפועל בהנפול, ובראיה בעלמא סגי לו, לדעת מי הוא הצדיק ומי הרשע. אבל יותר גדלה התפעלותו של הרה"ק **רבי יהושע'לע זצ"ל** (בנו), בהיווכחו לדעת את מי קורא אביו הקדוש בשם צדיק, ואת מי להפוך, ודבר זה נודע לו עפ"י סימנים שעשה הוא, בעת נקיבת המצות (שטיפלן; רעדלן), דהיינו שמצה אחת נקב בצורת משולש, ומצה אחרת בצורת עגול וכדו', ועי"ז ידע להראות על כל מצה מי היה המגולל, והנה מה מאוד גדלה התפעלותו, בעת שלקח אביו הקדוש מצה אחת אשר נתגלגלה ע"י איש אחד, שהיה נראה כצדיק וקדוש, כי נהג בעצמו כל מיני סיגופים כתעניות והתבודדויות מרובות וכדומה, והנה מסתכל בה אביו בעיניו הקדושות, ומיד מכריז: רשע! ומניחה על הצד. ואילו מצה אחרת אשר עליה קרא צדיק, היה המגולל איש שמח ועליו, אשר היה מעורב בין הבריות, ותמיד היתה ניכרת צהלתו על פניו, עתה נוכח הבן לדעת עד היכן מגיע כח התנגדותו של אביו לאלו הנקראים "פרומע", עד שלא נרתע אביו מלתארהו אף בתואר "רשע". (אוהב שלום)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ויואמר הי אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, איתא במדרש רבה (פל"ט ס"א) רבי יצחק פתח (תהלים מה יא) שמעי בת וראי והטי אונך.

ב) ואעשך לגוי גדול, ובמדרש רבה (פל"ט ס"א) אותה אומה שכתוב בה (דברים ד ז) כי מי גוי גדול, אני מעמיד ממך. וכן הוא במדרש (במדבר"ר פ"א ס"ב) אימתי עשה הקב"ה אברהם לגוי גדול, כשיצאו ישראל ממצרים ובאו לסיני וקבלו את התורה.

ג) ואגדלה שמך, פירש"י הריני מוסיף אות על שמך, שעד עכשיו שמך אברהם, מכאן ואילך אברהם.

ויתבאר על פי מאמר מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (הובא בתולדות יעקב יוסף פ' ויקרא) על המשנה (אבות פ"ו מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ובזוה"ק (נשא דף קכו.) איתא, שהכרוז יוצא ואומר (משלי א כב) עד מתי פתאים תאהבו פתי וגו', (ירמיה ג כ) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם, ולכאורה ממה נפשך, אם אי אפשר שישמע אדם הכרוז הזה למה יוצא בת קול כלל, ואם אפשר שישמע מדוע באמת לא נשמע לשום אדם, וביאר כי מה שמגיע לאדם הרהורי תשובה בכל יום הוא מן הכרוז ההוא, ואם יטה אוזן לשמוע קול הקריאה אפשר לכל אדם שישמע והיינו במחשבה, אך אם הוא בר דעת להבין שזה המחשבה הוא קול הכרוז והבת קול יטה אזנו לשמוע בלימודים לעשות רצון קונו, אבל הפתי כשבא לו הרהורי תשובה מהכרוז נתעצב והולך לבית היין לומר תנו שכר למרי נפש ואינו שומע לקול הבת קול לשוב אל בוראו, עכ"ד.

והנה לכאורה נראה כסתירה בין המשנה להזוהר, בדמשנה איתא שהבת קול יוצאת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ובזוהר אמרו שהבת קול מכריז שובו בנים שובבים, אמנם באמת אין כאן סתירה, דכתיב (תהלים סב יב) אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי, ואצל הקב"ה שייך כזה שדיבור אחד יתחלק לשני דברות, מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכול לשמוע. ולפי זה י"ל דבת קול אחת יוצא בכל יום ויום מהרב חורב, ואותו בת קול מתחלקת לשני קולות, ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דבמנתי נקט קול אחד ובזוהר נקט קול שני.

וביותר מזה יש לומר שבאמת בת קול אחת היא היוצאת מהר חורב לעורר לבבות בני אדם לתשובה ותיקון המעשים, והיא מכרות ואומרת שובו בנים שובבים, וגם היא מתאוננת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, והוא נגד בני אדם הפתאים שאינם שמים על לבם להתעורר מן הבת קול הקורא לתשובה.

והנה מדברי הבעש"ט הקדוש נראה כי אותו בת קול היא רק הרהור לבד המתעורר בלב האדם

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת לך שנת תשע"א לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לתשובה, אמנם הרה"ק מראפשיץ זללה"ה מגלה לנו ענין נפלא בזרע קודש (פ' ראה) דכיון שבת קול יוצאת בכל יום, מוכרח שיש צדיקים ששומעים את הקול, ויש לומר ששמיעתם הוא כדרך שהיה בשעת מתן תורה שנאמר (שמות כ יח) וכל העם רואים את הקולות, ודרשו חז"ל (מכילתא דרשב"י) שהיו רואים את הנשמע, עכ"ד. ומבואר מזה שהבת קול הוא גם נשמע ונראה בחוש אצל הצדיקים בכל יום ויום.

ומתברר הדבר לומר, שהיות שהבת קול בא לעורר לתשובה, על כן רק בבני אדם ששייך בהם ענין של תשובה הם זוכים לשמוע הבת קול, או בחוש כדרך הצדיקים, או עכ"פ הרהורי תשובה המתעורר בלב האדם כדברי הבעש"ט, אמנם מלאכי מעלה שלא שייך בהם ענין חטא וענין תשובה, אינם זוכים לשמוע הבת קול. ובפרט שהבת קול יוצאת מהר חורב שהוא בעולם השפל, על כן מלאכי מעלה יושבי מרום אינם שומעים אותו.

ועל פי זה יש לפרש מה דאיתא במדרש (שמו"ר פכ"ח ס"א) ומשה עלה אל האלהים, באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטרין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, ולכאורה צ"ב במה נסתמה בזה טענת המלאכים על מה שבקשו לעכב מתן תורה לישראל.

אמנם כתב השל"ה הקדוש (מסכת שבועות פרק תורה אור) לפרש מה דמבואר בגמרא (שבת פח:) שקטרגו מלאכי השרת בשעת מתן תורה מה לילוד אשה בינינו, היינו כיון שהאדם מוכשר לקבל טומאה ולחטוא איך תנתן לו התורה, ועל זה אמר לו הקב"ה למשה אחוז בכס"א כבוד"י והחזר להם תשובה, כלומר תחזור ותאמר להמלאכים שאף אם יחטא האדם יש לו תקנה בתשובה, וגדולה תשובה שמגיעת עד כסא הכבוד (יומא פו.), עכדה"ק. ובוה ביאר כ"ק מרן אדמו"ר זללה"ה בדרך משה (פ' תרומה עמוד קצה) מה שאמרו ישראל (שמות כד ז) כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, כי בני ישראל קבלו עליהם שמירת התורה והמצוות וכל אשר דיבר ה' נעשה, ושמה תאמר הלא עלולים להכשל בחטא ופשע, על זה הוסיפו ואמרו ונשמע, פי' שישמעו ויטו אוזן לקול הבת קול היוצא בכל יום ויום מהר חורב, וישוּבו בתשובה אל השי"ת, עכ"ד.

ובזה יתבאר המדרש בשעה שעלה משה למרום לקבל התורה, בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, והם באו בטענה מה אנוש כי תזכרנו, והלא האדם מוכשר לקבל טומאה ולחטוא והאיך תנתן לו התורה, ואם תאמר שיש לו תקנה בתשובה, איך יתעורר לבו לתשובה, שהרי המלאכים לא ידעו מהבת קול המעורר לתשובה, לזה צר הקב"ה קלסתר פניו דומה לאברהם ואמר להם לא זה שירדתם ואכלתם בתוך ביתו, והוא על פי המבואר בתפארת שלמה (פ' יתרו) כי כל אלו שאכלו משולחנו של אברהם אבינו נתקדשו ונזדככו בקדושה גדולה ונשגבה, עי"ש. ומעתה יתכן לומר כי כל הבאים בצל קורתו של אברהם אבינו ואכלו מפתו נתעלו במדרגה גבוה שזכו לשמוע הבת קול, וגם המלאכים אז בהיותם בכיתו של אברהם אבינו בדמות אנשים זכו לשמוע הבת קול. וזה שאמר הקב"ה להמלאכים על מה שאמרו איך יתעוררו בני ישראל לתשובה, הלא זהו ירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו ובטח שמעתם הבת קול היוצאת מהר חורב ומעורר את לבבות בני אדם לתשובה, ובאופן זה יתעוררו בני ישראל לתשובה אמיתית, וראויים הם לקבל התורה.

אך י"ל כי אברהם אבינו כל עוד שהיה בחרן בטומאת ארץ העמים, זכה רק לשמוע הבת קול, אמנם לאחר שעלה לארץ ישראל נתעלה ונתקדש שם בקדושה יתירה וזכה גם לראות הבת קול. וזה שאמר לו הקב"ה לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, רמז לו בזה כי בארץ ישראל אראה לך הבת קול, שיזכה לבחינת וכל העם רואים את הקולות. ולזה דרש במדרש שמעי בת וראי והטי אונך, כי עד אז זכה רק לבחינת שמעי, ומעתה יזכה לבחינת וראי, לראות הבת קול.

ודבר זה נרמז באומרו ואעשך לגוי גדול, ופירש"י הריני מוסיף אות על שמך, כי שם בארץ ישראל כשהוסיפו לו אות ה' על שמו, אז זכה אברהם אבינו למדרגה זו, והוא על פי מה שכתב רש"י להלן בפסוק והיה תמים, שהיה אברהם חסר ה' איברים, ב' עינים ב' אזנים וראש הגויה, והוסיף לו הקב"ה אות על שמו, אברהם גימטריא רמ"ח כמנין איברים, עי"ש. והענין בזה על פי מה שכתבו בספרי קודש (ענין עצי חיים לשבועות אות א) כי בני ישראל במתן תורה זכו לזכך ולקדש איבריהם וגידיהם ופסקה זוהמתן, ועל ידי זה זכו להיות רואים את הנשמע. וכמו כן יש לומר באברהם אבינו שניתוסף לו אות ה' על שמו, דזה היה להורות שבארץ ישראל כאשר נתנו לו ה' איברים שלו ברשותו, נזדככו חוש הראיה וחוש השמיעה שלו להיות רואה את הנשמע, ועל כן זכה בארץ ישראל לשמוע ולראות את הבת קול היוצאת בכל יום לעורר לתשובה. ודבר זה הוריש לבניו אחריו בדורות העתידיים שיזכו לשמוע בכל יום את הבת קול המעורר לתשובה.

(המשך בעמוד הבא)

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

(המשך מעמוד הקודם)

ולזה איתא במדרש (שמו"ר פכ"ח ס"ב) ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר, מן ההר, בזכות ההר אלו האבות. כי קריאת השי"ת היוצא מהר חורב הוא בזכות אברהם אבינו שהגיע לבחינה זו לשמוע ולראות הבת קול, ובזכותו זכו בני ישראל במעמד הנבחר לראות את הנשמע. ונמצא שקבלת התורה שהיתה בשביל שקבלו בני ישראל על עצמם לשמוע הבת קול, היתה בזכות אברהם אבינו שזכה למדריגה זו בהיותו בארץ הקודש, ושם ניתוסף לו אות ה' על שמו.

וזה שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו ואעשה לגוי גדול, ורמז לו בזה מתן תורה כמבואר במדרש, כי אז זכו בניו להיות גוי גדול באיכות שזכו למדריגה גדולה להיות רואים את הנשמע, וכן רמז לו שבניו יהיו אותו גוי גדול וקדוש שיקבלו התורה, ואם תאמר הרי יתעורר טענת המלאכים שהאדם עלול לחטוא, לזה אמר ואגדלה שמך הריני מוסיף אות על שמך, שיזכה אברהם אבינו לראות את הנשמע, ובזכותו יזכו בניו אחריו לבחינה זו, וישמעו את הבת קול המעורר לתשובה, ועל כן נתנן להם התורה.

והנה אותו הבת קול יוצאת בכל יום דייקא מהר חורב, ללמדנו כי כל מי שעמדו רגליו על הר סיני ואמר נעשה ונשמע, וזכה אז לראות את הנשמע, וזכה לשמוע הבת קול היוצאת בכל יום מהר חורב, והרי כל נשמות בני ישראל שבכל הדורות עמדו בהר סיני, ולכן אנו זוכים לשמוע ולהתעורר על ידי הבת קול לתשובה.

והשי"ת יעזרינו שיהיה לנו הזכיה לשמוע ולהאזין ולהקשיב אל הבת קול, ולעשות פעולה הראויה בלב שהבת קול יעורר את לבנו הגוף והנשמה לעבוד את השי"ת ולהיות עבד נאמן לה' בלימוד התורה ועבודת הבורא בכל רמ"ח איברים ושס"ה גידים, ויהיה לנו הזכיה לשמוע הבת קול שהשי"ת קורא את בני ישראל לתשובה, ועל ידי זה ישפר כל אחד המעשים וילכו בדרך התורה והיראה. והשי"ת יעזור שבזכות שעמדו רגליו על הר סיני נזכה לשמוע ולהתעורר על ידי הבת קול ולזכות לתשובה שלימה ואמיתית, ונזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

בשבוע זו נשמט המדור

צפצפילי הלכה

כי לא היה אפשר לעבור ביקורת ההגה ע"י

הגה"צ דמו"ץ קרית יואל שליט"א

היושב בעמק הבכא אחר פטירת אמו ע"ה

המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא יוסיף לדאבה עוד, ואך טוב וחסד ירדמוהו כל הימים.

המערכת

ממעיינות רבותינו

אבק שעל רגליהם

ורחצו רגליהם. פירש רש"י שהם משתחוים לאבק שעל רגליהם. והקשה הכלי יקר דלמה יכנס אור השמש לתוך ביתו, הלא הרב עובדיה השמשש אלא דאיה נאסרת וה"ה קרקע עולם ואינה נאסרת ע"כ. ולדידי לק"מ דלכך כתב רש"י שהם משתחוים לאבק שעל רגליהם דה"ד רק באמרו שהם משתחוים לאבק, אבל במתק לשונו כוון לישב קושי"ה"ל דבאמת קרקע עולם אינה נאסרת אבל אחר דנדבק האבק ברגליו והוי תלוש הם משתחוים לו ונאסר והוי ע"ז, לכך הקפיד שלא יכנסו אבק זה לתוך ביתו כנ"ל.

ישמח משה

איני מתגאה

הנה נא הואלתי לדבר וגו' ביאורו, אפילו בשעה שאני מדבר אל אדני איני מתגאה בזה, כי אז גם כן אנכי עפר ואפר.

ייטב לב

מקצה של חבירו

ואנשי העיר אנשי סדום וגו' כל העם מקצה עפ"י דאיתא במדרש היו שריה כאילים וגו' מה איל ראשו של זה בצד זנבו של זה, אף ישראל שבאותו הדור כו'. ובספר קול יעקב פירש, כי הדור המתחילין להרע מנערותו, וכל זמן שמזקנים דעתן מטורפת ומרבין הלרע, ודור הבא רואה בילדותו מעשה אבותיו והולך בעקבותיו ואוחז בהן ומוסיף והולך להרע יותר, ונמצא ראוש של זה, התחלתו של הדור הנולד הזה, בצד זנבו של זה, בצד סופו של הדור שלפניו, וזה מסיים זה פותח, ע"כ דבריו. וזה שנאמר כל העם מקצה, כלומר, כל אחד ואחד התחיל להרע מקצה של חבירו, והבן.

ייטב לב

מדת הרחמים

ויטע אשל בבאר שבע וכו' בשם ה' אל עולם, יתבאר עפ"י מאמרו ז"ל מתחלה עלה במחשבה לבראו במדה"ד רעה שאין העולם מתקיים עמו ושיית' מדה"ר וכו'. הר"י כי זה מה שמתנהג השי"ת במה"ל הוא בשביל שיהא קיום לעולם. והנה ידוע כי ה' צלץ על יד מינן שפרישו בו במדה שאדם מודד מודדיו לו וכל המרכס על הבירות מרחמין עליו כו'. וזה פי' הפסוק ויטע אשל (ר"ת אכילה"ה שתי' לוי"ה) וז"ל מכח שהתרחם על הבירות לתת להם מאכל ומשתה ומקום ללון ע"ז ויקרא בשם ה' היינו שנתעורר רחמים בעולם כי במדה שמועד כו' וא"כ אל עולם דאית עלמא קאים וע"ז הוא ית' אל עולם כנ"ל והבן.

קדושת י"ט

קב"ה קאים עליה

ויאמר אדני וגו' אל נא תעבר מעל עבדך. פירש"י לגדול שבהם אמר, ד"א קודש הוא, והיה אומר להקב"ה וכו'. י"ל עפ"מ"ש רש"י שאחד בא לבשר את שרה. ובזה הקדוש הקשה שוב אשוב אליך, שוב ישוב מיביעי ליה, דהא מפתחא דא מלפקד עקרות בידא דקב"ה הוא ולא בידא דשלוחא אחרא וכו', אלא ודאי קב"ה דהוי קאים עליה אמר מלה, ובגין כך כתיב ויאמר שוב אשוב אליך, ע"כ. וז"ש לגדול שבהם אמר, שבא לבשר את שרה שתלך בן, ועל כן אמר אדני, קודש הוא, דלא יעבור מעל פניו, ובהו יכול לומר שוב אשוב כדכתיב, והבן.

עצי חיים

צדי עין

מכאן שאשה צרה באורחים, פרש"י הוא אמר רמח והיא אמרה סלת, והקשו המפורשים דאדרבה סלת עדיפא ומשובח יותר. אפ"ל עפ"מ"ש ז"ל ברכות בן זומא ה' אומר, אורח טוב מהו אומר כמה טרחתו טרע בעה"ב בשבילי לכמה בשר הביא לפני כמה י"ן כמה גלותקאות וכו', אורח רע מהו אומר, מה טורח טרע בעה"ב זה, פת אחת אכלתי, חתיכה א' אכלתי כוס א' שתיתי וכו', וע"כ אאע"ה אמר קמח תחלה כדי לקיים אמור מעט ועשה הרבה, ולא חשש שמה יצטער מחמת שיחשדו בו שאינו רוצה ליתן מן היפות, לפי שחשבה לאנשים הגונים, ואורח טוב מספר בשבחיו של בעה"ב להגדיל טובתו, אבל שרה אמנו נתייארה מלומר קמח דדלמא צרי עין הם ויאמרו מה טורח טרע בעה"ב זה וכו', וא"כ תפסיד מצות המפייסו ששכרו מרובה וכפול, ומכאן שהאשה עיניה צרה באורחין ו"ל שחשבם לצרי עין, ובהו מדויק מ"ש באורחין דלפי פשוטו הו"ל לאורחים והבן.

דברי יואל

התקן עצמן בפרוודור

והוא יושב פתח האוהל. יתבאר עפ"י מה ששינו במס' אבות רבי יעקב אומר, העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא, התקן עצמן בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין. דהנה כל תכלית האדם בעולמו, להרבות בתורה ובמצוות ומעשים טובים, והעולם הזה צריך להחשב בעיניו כדירת עראי, וכפרוודור בפני העולם הבא, וזה שנאמר באברהם, והוא יושב פתח האהל, היינו שבכל ימי חייו בעולם הזה נדמה לו כיושב באוהל עראי, והכין את נפשו בתורה ובמצוות ליכנס לטרקלין בעולם הבא, וכן בשרה אמנו נאמר, ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באה"ל, שגם אצלה נחשב כל העולם הזה כאוהל עראי נגד העולם הבא.

ברך משה

אין שלום לרשעים

במדרש (ב"ר פנ"ו ס"ו) ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, אברהם קרא אותו יראה, שם קרא אותו שלם, שנאמר (בראשית יד יח) ומלכי צדק מלך שלם, אמר הקב"ה הריני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם יראה שלם. ודקדק כ"ק מרן אמו"ר זלה"ה הלא שם בן נח היה קודם אברהם אבינו, ואם כן היה ראוי להקדים את השם שנתן לו שם בן נח ולקרא את המקום שלם יראה.

ויתבאר על פי מה שכתב מרן החתם סופר (פ' שלח עמוד עד) על דברי רש"י ד' נפשות של ציצית נגד ד' לשונות של גאולה, והיינו (שמות ו ו) והוצאתי אתכם סבלות מצרים, והצלתי אתכם מעבדותם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים שהוא מתן תורה, וזהו תכלית הטובה ביציאת מצרים תעבדון את האלקים את הוה הזה, והעושה ג' ציצית יורה כי אין מתן תורה תכליתו כי אם הגאולה והפדות לבד והרי הוא ככופר, אמנם יש עוד לשון חמישי והבאתי אתכם אל הארץ, והעושה ה' ציצית עובר בבל תוסיף, שלא יאמר כי התכלית הוא החמישי והבאתי אתכם אל הארץ שהוא תכלית כל ולא קבלת התורה, על כן אסור לעשות ה' ציצית, כי עיקר התכלית ולקחתי אתכם לי לעם ולא והבאתי אתכם אל הארץ, ע"כ. ומעתה י"ל כי לטעם זה הקדים הקב"ה שמו של אברהם קודם לשמו של שם בן נח, להורות שלא שייך שלום ואחדות רק עם האנשים שהם יראי ה' וחושבי שמו ויש להם מדת היראה, אשר על שמה קרא אברהם את המקום יראה, אבל באם נחסר להם מדת היראה אסור להתחבר עמם, ומקרא מלא כתיב (ישעיה מוח כב) אין שלום אמר ה' לרשעים.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א